

SANT PAU DE RIU-SEC

Jornada de Portes Obertes

22 de març de 2015

UN PARATGE ARQUEOLÒGIC AMB MÉS DE 2.000 ANYS D'HISTÒRIA

L'església romànica de Sant Pau de Riu-sec es troba enmig d'un gran jaciment en què s'han localitzat assentaments humans des d'època romana fins als nostres dies. Les diferents intervencions arqueològiques portades a terme en aquest indret des de 1979 fins ara, han permès delimitar una zona arqueològica de prop d'una hectàrea i identificar les següents fases d'ocupació:

- una vil·la romana d'època republicana (s. I aC) que es refà i s'amplia en època imperial (s. I-II dC)
- un assentament carolingi amb necròpolis (s. IX-X)
- l'església romànica (s. XI) que té una continuïtat parroquial i cementirial fins a l'època moderna
- una granja templera que data entre finals del segle XII i inici del segle XIV.

D'ençà l'any 2010, les intervencions arqueològiques s'emmarquen dins del Pla Director d'Actuacions al Jaciment Arqueològic de Sant Pau de Riu-sec, impulsat per l'Ajuntament de Sabadell, la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica.

Els valors històrics i culturals de Sant Pau de Riu-sec

El paratge de Sant Pau de Riu-sec té en els seus edificis històrics preexistents i el substrat arqueològic que s'ha anat posant al descobert i investigant des de fa anys, els seus principals valors culturals. El conjunt patrimonial arquitectònic format per l'església romànica de Sant Pau de Riu-sec i la masia de Can Borrell de Sant Pau és la peça clau de la zona verda del *Pla parcial urbanístic de Sant Pau de Riu-sec*.

El conjunt d'aquests elements físics, construïts o en format de runa arqueològica, està format per 3 elements:

- L'església romànica del segle XI i la rectoria construïda l'any 1798.
- El jaciment arqueològic.
- La masia de can Borrell de Sant Pau.

Història documental del lloc

El topònim principal referit a Sant Pau de Riu-sec és ***Rivo Sicco***, la forma llatina de Riu-sec, que al·ludeix a un curs d'aigua de poc cabal. S'aplicà a la designació del lloc de Riu-sec, a la seva església i a persones vinculades a aquest lloc perquè hi residien o hi tenien propietats. Un exemple conegut és el de *Bernat Giribert de Riusec* del segle XII.

Aquestes són les principals notícies històriques i les referències documentals recollides sobre Sant Pau de Riu-sec des de la primera cita coneguda –de l'any 984– fins al traspàs de la parròquia –l'any 1868:

984 - ...*in rivosico*. Primera menció coneguda del topònim.

985 - ...*Palatio de Rivosicco*...

988 - ...*Locum que dicunt Riosicco*...

1007 - Apareix Riu-sec en la confirmació de béns del monestir de Sant Cugat del Vallès del papa Silvestre II.

1054 – Acta de consagració de l'església (original perdut. Còpia del s. XVIII).

1111 - ...*in termino et in parrochia Sancti Pauli de Rivo Sicco*...

1143 - Riu-sec passa a mans de l'Orde del Temple.

1307 - Dissolució dels Templers. L'església passa a mans de l'Orde dels Cavallers Hospitalaris de Sant Joan de Jerusalem.

1325 - L'Orde de l'Hospital abandona la possessió, que queda a favor de la senyoria de Sabadell.

1471 - Privilegi de Joan II a la vil·la de Sabadell: confirmació de la unió de Sant Pau de Riu-sec a Sabadell (només hi queda una casa).

1635 - Troballa de la marededéu de Riu-sec (encara conservada, a l'Arxiu-Museu de la Parròquia de la Puríssima).

1797–1798 - Construcció de l'edifici de la rectoria.

1851 - Supressió de la parròquia de Sant Pau de Riu-sec, que passà a ser subsidiària de Sant Feliu de Sabadell.

1868 - Traspàs dels objectes a la nova parròquia de la Puríssima de Sabadell.

1900 – Venda de la rectoria i de l'església.

L'església i la rectoria

Els orígens de l'església de Sant Pau de Riu-sec es remunten a l'època paleocristiana, ja que arqueològicament s'han localitzat les restes d'una possible esglésiola o capella d'aquesta etapa, amb un banc d'obra semicircular amb una base o pilar central (interpretat com a suport d'una ara d'altar). L'edifici actual és dels segles XI-XII, d'estil romànic, amb algunes reformes posteriors dels segles XIII-XIV.

L'església és d'una sola nau, rectangular, amb volta apuntada, de llum menor a la nau i semicircular a l'absis, i feta de canyís. L'absis està reforçat per fora amb bandes de pedra. A la façana hi ha una finestra geminada de capitell trapezoïdal, les altres finestres són de punt rodó. El campanar està acabat amb una punta piramidal i té a les seves parets unes escissions de tipus llombard. Està coronat per quatre finestres que mostren la influència de l'arc sarraí.

La rectoria de l'església es construeix el 1798, i en la seva façana principal s'hi van rehabilitar els esgrafiats originals.

La masia de can Borrell

Aquesta masia surt citada com a mas Puig en el segle XVI. Els orígens arqueològics de la masia de can Borrell estan documentats en aquesta etapa inicial de l'època moderna: restes constructives d'un cos amb soterrani i planta primera de la masia, part d'una estança detectada arqueològicament a l'exterior i forn d'obra també trobat i excavat a l'exterior. La masia pateix posteriors reformes estructurals, transformacions i ampliacions al llarg sobretot dels segles XVII-XVIII, i d'aquest període també s'han localitzat restes arqueològiques de l'era de batre i forn d'obra localitzades a l'exterior. També hi ha posteriors reformes i noves construccions al llarg dels segles XIX i XX.

L'edifici és de planta baixa i pis amb vessants a façana principal i posterior. A la façana hi queden tres finestres de pedra d'estil renaixentista. Té un pati interior en el qual s'aixeca una torre de molí de vent del segle XIX per a l'extracció d'aigua, d'obra vista. Es conserven altres dependències exteriors d'època recent: estables, corrals, coberts...

Informació: 93 727 85 55 / 93 747 81 55
www.facebook.com/museuhistoriasabadell
<https://museus.sabadell.cat>

BIBLIOGRAFIA

CARBONELL, E. - MARCET, R. - ROIG, A. (1980).- "Sant Pau de Riu-sec. Resultats d'una primera etapa d'excavacions, juliol-setembre 1979", *Arrahona*, n. 9, II època, primavera 1980, p. 31-40.

MAÑÉ, P. (2005).- *Noves aportacions històriques a l'antiga parròquia de Sant pau de Riusec: de "Palatiolo de Riuo Sico" a Sant Pau de Riusec*. Sabadell: Fundació Bosch i Cardellach, Quaderns d'Arxiu de la Fundació Bsoch i Cardellach, 99, 49 p.

MAURI, Alfred (1996).- *L'església de Sant Pau de Riu-sec (Sabadell, Vallès Occidental)*. Sabadell: Ajuntament de Sabadell (Quaderns de Patrimoni, III).

ROIG, Albert (1991).- "Sant Pau de Riu-sec", *Catalunya Romànica, el Vallès*, volum XVIII, Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1991, p. 153-155.

ROIG, Albert - ROIG, Jordi (1996-1997).- "St. Pau de Riu-sec (Sabadell, Vallès Occ.): una capçalera paleo-cristiana de model oriental", *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, vol. XXXVIII, Girona, 1996-97, p. 1347-1359.

ROIG, A. - ROCA, P. - MAÑÉ, P. (1979).- "Estudis sobre Sant Pau de Riusec", *Arrahona*, n. 7, II època, Sabadell primavera 1979, p. 19-38.

ROIG, Jordi (2009a): "Asentamientos rurales y poblados tardoantiguos y altomedievales en Cataluña (siglos VI al X)", *The archaeology of early medieval villages in Europe*, Juan Antonio Quirós Castillo (ed.), Documentos de arqueología e història 1, Universidad del País Vasco, Vitoria-Gasteiz 2009, p. 207-251.

ROIG, J. - COLL, J. M. (2012), "La intervenció arqueològica a Sant Pau de Riu-sec 2007-2008 (Sabadell, Vallès Occ.): la vil·la romana, l'assentament d'època carolíngia i la parròquia i granja templera medievals", *Arqueologia Medieval, 6-7 (2010-2012)*, Acram, Barcelona, 2012, p. 24-41.

ROIG, J. - COLL, J. M. (2013), "Los palatia altomedievales del Vallès (siglos X-XI): la aportación de la arqueología", *Actas del Coloquio Internacional Teoría y práctica fiscal en el occidente latino y en Dar al-Islam (ss. VII-IX)*, Barcelona 18 i 19 de novembre de 2010, BAR International Series 2525, Oxford, 2013, p. 223-257.

ROIG, J.- COLL, J. M. - MOLINA, J. A. (1997). "Ceràmica d'època carolíngia i comtal al Vallès". *Ceràmica Medieval Catalana. Quaderns Científics i Tècnics*, núm. 9, Barcelona 1997, p. 37-62.

